відсутність в Україні підручника з анатомії для парамедиків. Авторський колектив (Білаш С.М., Коптев М.М., Проніна О.М., Бєляєва О.М., Пирог-Заказникова А.В., Олійніченко Я.О.) у своїй праці висвітлив основні віхи розвитку анатомічної науки, цілі та завдання анатомії, її місце серед інших морфологічних дисциплін, методи анатомічних досліджень. Паралельно із висвітленням будови органів та систем за традиційним системним принципом, із урахуванням клінічно значимих аспектів, було подано анатомічну термінологію відповідно до розробленого Міжнародною федерацією асоціацій анатомів (International Federation of Associations of Anatomists, IFAA) міжнародного стандарту Terminologia Anatomica, друге видання якого (2019 рік) схвалено Генеральною асамблеєю IFAA у 2020 році. Значної уваги розвитку анатомії в добу Античності та Середньовіччя, питанням анатомічної термінології, яка має переважно латинське походження, було приділено співавтором підручника, завідувачкою кафедри іноземних мов з латинською мовою та медичною термінологією О.М.Бєляєвою.

Нині головною задачею для медичних вишів є підготовка кваліфікованих фахівців, здатних розв'язувати складні задачі і проблеми охорони здоров'я як у процесі навчання, так і в професійній діяльності. Якісна організація навчального процесу відіграє вирішальну роль у вирішенні цього складного завдання. Міжкафедральні проєкти допомагають формувати ключові компетентності здобувачів освіти, сприяють тіснішій комунікативній взаємодії науково-педагогічних працівників із різних структурних підрозділів університету, загалом позитивно впливають на перебіг освітнього процесу.

Співпраця кафедр анатомії з клінічною анатомією та оперативною хірургією та кафедри іноземних мов з латинською мовою та медичною термінологією ПДМУ є прикладом успішної реалізації міжкафедральних проєктів, спрямованих на удосконалення освітнього процесу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Білаш С. М., Коптев М. М., Проніна О. М., Пирог-Заказникова А. В., Олійніченко Я. О. Внесення змін до навчальних планів вивчення морфологічних дисциплін у медичних вишах – нагальна потреба сьогодення. *Сучасні проблеми вивчення медико-екологічних аспектів здоров'я людини*: матеріали XVIII науково-практ. інтернет-конф. з міжнар. участю, присвяч. 90-й річниці з дня заснування каф. мед. біології в рамках святкування 100-річчя заснування Полт. держ. мед. ун-ту, м. Полтава, 30 верес. – 1 жовт. 2021 р. Полтава, 2021. С. 8-9.
2. Запара В. М. Значення латинської мови у формуванні іншомовної соціокультурної компетентності студентів. *Стратегії міжкультурної комунікації в мовній освіті сучасних університетів ВНЗ*: зб. матеріалів Міжнар. наук. конф., м. Київ, 2-10 квітня 2020 р. К.: КНЕУ, 2020. С. 163-167.
3. Історія кафедри. Кафедра іноземних мов з латинською мовою та медичною термінологією ПДМУ: веб-сайт. URL: https://foreign-lang.pdmu.edu.ua/common/history (дата звернення: 30.10.2022).

УДК 378.046.4

Л. Л. Король
Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка, Україна

ЗАКОРДОННЕ СТАЖУВАННЯ ЯК ЕФЕКТИВНА ФОРМА ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ-ФІЛОЛОГІВ

Стаття присвячена дослідженню закордонного стажування науково-педагогічних працівників як інструмента цілеспрямованого професійного розвитку й оволодіння та вдосконалення професійних компетенцій.

***Ключові слова**: стажування, підвищення кваліфікації, заклад вищої освіти, науково-педагогічні працівники.*

The article deals with the study of foreign internship of scientific and academic staff as a tool for purposeful professional development and the acquisition and improvement of professional competences.

***Key words**: internship, professional development, institution of higher education, academic staff*

Одним з інструментів цілеспрямованого професійного розвитку, вдосконалення професійних компетенцій науково-педагогічних працівників визнано стажування, законодавчі засади якого розкрито в Законі України «Про освіту» [2], Законі України «Про вищу освіту» [1], постанові Кабінету Міністрів України від 21.08.2019 р. № 800 «Деякі питання підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників [9], «Методичних рекомендаціях для професійного розвитку науково-педагогічних працівників», затверджених наказом Міністерства освіти і науки України 04.12.2020 р. [5].

Останній із зазначених документів констатує обов'язковість підвищення викладачами закладів вищої освіти своєї кваліфікації за різними формами: інституційною (очною, заочною, дистанційною тощо), неформальною чи інформальною, до яких уналежнено й стажування – окремий вид діяльності науково-педагогічних працівників та основний складник їхнього професійного розвитку. Загальний обсяг стажування протягом п'яти років має становити не менше 6 кредитів ЄКТС (180 год.) [5].

Закон України «Про освіту» визначає стажування як набуття особою практичного досвіду виконання завдань та обов'язків у певній професійній діяльності або галузі знань [2].

Чинне законодавство України увиразнює два види стажування науково-педагогічних працівників: стажування в Україні та закордонне стажування [11, с. 80]. Особливості останнього встановлюються «Положенням про навчання студентів та стажування (наукове стажування) аспірантів, ад'юнктів і докторантів, наукових і науково-педагогічних працівників у провідних вищих навчальних закладах та наукових установах за кордоном» [6, с. 127].

Примітно, що в Україні від 2016 р. закордонне стажування у закладі вищої освіти, науковій або науково-технічній установі країни, яка входить до Організації економічного співробітництва та розвитку / Європейського Союзу, є одним із критеріїв оцінювання науково-педагогічної та наукової діяльності для здобувачів учених звань [8].

Теоретичні, методичні та організаційні аспекти стажування, зосібна й закордонного, висвітлили у своїх працях О. Бульвінська, М. Бульвінський, Р. Коваленко, Н. Мирончук, В. Мороз, С. Скакун, Г. Цвєткова, О. Шаров, Ю. Чуприна, О. Ярошенко, M. Biasutti, N. Bilbao, V. Makrakis, E. Concina, S. Frate, інші.

Мету стажування Н. Мирончук пов'язує з формуванням та апробацією професійних компетентностей, набутих у результаті теоретичної підготовки, щодо виконання завдань і обов'язків на займаній посаді або посаді вищого рівня, засвоєння передового досвіду, формування особистісних якостей для виконання професійних завдань на новому, вищому, якіснішому рівні в межах певної спеціальності [4].

Українські та закордонні вчені одностайно аргументували сутнісні особливості поняття «стажування» у сучасному науковому дискурсі, де термін побутує доволі широко.

Разом з тим простежуємо розбіжності в судженнях щодо ефективності стажування в межах однієї держави та його закордонного відповідника. Якщо С. Сакун [11, с. 82] обстоює такі переваги вітчизняних суб'єктів стажування, як фінансова доступність, безперервність виконання викладачем своїх трудових обов'язків за місцем основної роботи, врахування індивідуальних можливостей науково-педагогічних працівників у ході підвищення кваліфікації, то, за дослідженням М. Кляп, перший із двох різновидів стажування переважно формальний: викладач

складає індивідуальний план стажування, затверджує його на відповідній кафедрі та отримує довідку про виконання програми стажування в повному обсязі, а, отже, й про успішне підвищення кваліфікації. «Фактично вагомих зрушень у фаховому або методичному рівні роботи викладача не відбулося», – резюмує науковиця [3, с. 51]. На її погляд, якісному прориву могли б допомогти короткотермінові стажування науково-педагогічних працівників у європейських університетах, адже саме така форма підвищення кваліфікації здатна забезпечити діяльний обмін науковими ідеями, дослідницькими методами, досвідом педагогічної роботи, а також зреалізувати одну з домінант сучасної європейської освітньої політики – принцип академічної мобільності. Закордонне стажування – оптимальна, найрезультативніша форма розвитку педагогічної майстерності викладача вищої школи в контексті інтернаціоналізації цієї ланки освіти [3, с. 51].

Оскільки концепцію формування педагогічної майстерності фахівця вперше розроблено й успішно апробовано в Полтавському державному педагогічному інституті імені В. Г. Короленка (нині Полтавський національний педагогічний інститут імені В. Г. Короленка), видається логічним звернутися до сучасної практики підвищення кваліфікації в цьому закладі, а саме до досвіду закордонного стажування викладачів-філологів на базі Венеціанського університету Ка' Фоскарі (Ca' Foscari University of Venice, м. Венеція, Італія).

Програма стажування охопила такі теми: «Інтерактивні технології викладання іноземних мов: інноваційний евристичний підхід»; «Лінгвістичні засади формування неологізмів у кіберспортивній лексиці, соціальних мережах, IT сфері»; «Особливості дистанційного навчання студентів-філологів в умовах карантину»; «Розроблення навчального навантаження на студентів у дистанційному форматі»; «Особливості репрезентації професійної лексики на матеріалах сучасних ЗМІ»; «Філологічний та соціокомунікативний аспекти текстотворення. Теоретичні засади лінгвосинергетики»; «Україна в контексті формування єдиного європейського освітнього простору»; «Різні підходи до вивчення художньої літератури у викладанні іноземної мови»; «Переклад науково-технічної літератури у світлі сучасних вимог до підготовки перекладачів»; «Індивідуальна консультативна робота»; «Участь у семінарі-тренінгу та робота над науково-методичними доповідями».

Як бачимо, пропонована тематика віддзеркалює зорієнтованість вищої освіти України на модернізацію, на вивчення і впровадження кращих світових практик у викладання іноземних мов, на осучаснення методичного забезпечення навчального процесу в умовах змішаного або дистанційного навчання.

Програма стажування дозволила ґрунтовно ознайомитися зі стратегіями електронного навчання іноземних мов в університетах Італії, Польщі, Литви, організаційним та методичним інструментарієм самостійної та індивідуальної консультативної роботи викладача, низкою інтерактивних методик тощо.

До переваг змішаного навчання іноземних мов уналежнено: відкритість та гнучкість навчального процесу; створення середовища саморозвитку та самоосвіти; зниження рівня стресогенності суб'єктів педагогічного процесу в умовах наявних зовнішніх небезпек; виховання у здобувачів вищої освіти відповідального ставлення до навчання та його результатів. Зауважено, що викладач стає, найперше, консультантом-фасилітатором навчального процесу, який надає студентам стратегії навчання, організовує їхню автономну діяльність, виформовує систему контролю, залучає до проєктної, групової, науково-дослідної діяльності.

Цінним видається те, що практичний досвід, набутий під час вебінарів, інтерактивного тренінгу, виголошення та обговорення наукових доповідей, підготовки до тестування за програмою стажування має перспективи продовження у професійній

іноземномовній підготовці майбутніх фахівців.

Вагомим складником закордонного стажування стали теми, спрямовані на формування перекладацької компетенції як сукупності знань, умінь і навичок, які дозволяють перекладачеві успішно розв'язувати свої професійні завдання. У межах цього напряму окреслено та схарактеризовано особливості відтворення професійної лексики у сучасному медіадискурсі, філологічний та соціокомунікативний аспекти текстотворення, теоретичні питання лінгвосинергетики, гуманітарний вимір якої фокусує увагу на стрімкому кооперуванні різних дисциплін з іноземними мовами в рамках міждисциплінарного наукового напряму дослідження складних, відкритих, динамічних систем різної онтології, що самоорганізуються та нелінійно розвиваються. Ключовими поняттями синергетики є поняття інтеграції, синтезу, кооперації, когерентності, і вони в повному обсязі можуть застосовуватися до опису будь-яких складних систем, зокрема й мовної [7, с. 38]. Залучення категорійного апарату синергетики до дослідження іноземномовної мовленнєвої діяльності відкриває перед дослідником браму нових можливостей опису «звичного» об'єкта аналізу іншою метамовою. Міждисциплінарна за своєю природою синергетика виступає в ролі каталізатора, який збагачує усталений «генофонд» лінгвістичних уявлень та ідей (Л. Піхтовінкова [7]) новими об'єктами наукових зацікавлень магістрантів-філологів.

Актуальною для викладання навчальних дисциплін іноземномовної підготовки стала й тема «Переклад науково-технічної літератури у світлі сучасних вимог до підготовки перекладачів». Чітке диференціювання рис науково-технічного тексту, як-от: інформативність, логічність викладу, нейтральний стиль, безособовий характер висловлювань, насиченість термінологічною лексикою, абревіатурами, скороченнями, інтернаціоналізмами дозволила закцентувати увагу студентів довкруж цієї проблематики на практичних заняттях із дисципліни «Практикум усного та письмового перекладу». Для цього створено й апробовано низку авторських навчальних презентацій, вправ і завдань, розміщених на платформі Google Classroom.

Впровадження компетенцій, набутих у ході виконання програмових завдань стажування, у такі навчальні дисципліни, як «Іншомовний академічний дискурс», «Практикум з усного і письмового перекладу (англійська мова)», «Практика усного і писемного мовлення (англійська мова)», «Іноземна мова (за професійним спрямуванням)», «Іноземна мова у професійному спілкуванні», «Іноземна мова у професійній діяльності» та ін. вважаємо чинником поліпшення іноземномовної підготовки здобувачів першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівнів вищої освіти.

Можемо констатувати, що закордонне стажування слугує невичерпним пізнавальним ресурсом професійного поступу сучасного викладача-філолога, який насичує його достовірними взірцями досвіду кращих європейських освітніх інституцій, новими знаннями, алгоритмами застосування інноваційних технологій та засобів навчання. Закономірно спрогнозувати, що досліджуваний різновид стажування й надалі залишатиметься пріоритетом на терені професіоналізму науково-педагогічних працівників, а його роль у міжнародному співробітництві, неформальній та інформальній освіті викладачів ЗВО впотужниться.

Отже, закордонне стажування постає ефективним, дидактично доцільним інструментом, застосування якого розкриває інтелектуальний потенціал, сприяє вдосконаленню професійної майстерності викладача-філолога, забезпечує умови його творчого саморозвитку, збагачує індивідуальний досвід спілкування в міжкультурному середовищі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України «Про вищу освіту». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/ 1556-18#Text

2. Закон України «Про освіту». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text
3. Кляп М. І. Підвищення педагогічної майстерності викладача ВНЗ у контексті інтернаціоналізації вищої школи України. *Наук. часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова.* Сер. 16. Творча особистість учителя: проблеми теорії і практики : зб. наук. пр. Вип. 25(35). Київ, 2015. С. 47–52.
4. Мирончук Н. М. Стажування як форма підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників. *Андрагогічний вісник*. 2013. № 4. С. 64–69.
5. Методичні рекомендації для професійного розвитку науково-педагогічних працівників», затверджені наказом Міністерства освіти і науки України 04.12.2020 р. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/uploads/public/5fd/8e5/df0/ 5fd8e5df039fc332033916.pdf
6. Питання навчання студентів та стажування (наукового стажування) аспірантів, ад'юнктів і докторантів, наукових і науково-педагогічних працівників у провідних вищих навчальних закладах та наукових установах за кордоном: Постанова Кабінету Міністрів України від 13.04.2011 № 411. *Офіційний вісник України*. 2011. № 28. С. 127.
7. Піхтовнікова Л. С. та ін. Лінгвосинергетика : підручн. для студентів філолог. спеціальн. вищ. навч. закладів. Харків : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2018. 288 с.
8. Про затвердження порядку присвоєння вчених звань науковим та науково-педагогічним працівникам: наказ Міністерства освіти і науки України від 14.01.2016 № 3. *Офіційний вісник України*. 2016. № 17. С. 167.
9. Постанова Кабінету Міністрів України від 21.08.2019 р. № 800 «Деякі питання підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників URL: https://zakon. rada.gov.ua/laws/show/800-2019-%D0%BF#Text
10. Про затвердження Положення про підвищення кваліфікації та стажування педагогічних і науково-педагогічних працівників вищих навчальних закладів / Наказ МОНмолодьспорт № 48 від 24.01.13 р. URL: http://osvita.ua/legislation/ Vishva_osvita/35452.
11. Сакун С. Правове регулювання стажування наукових і науково-педагогічних працівників. *Трудове право*. 2019. № 1. С. 80–84.

UDC 378.016:811.111.(043.2)

V. H. Kostenko, I. M. Solohor
Poltava State Medical University, Ukraine

IDENTIFYING KEY AREAS IN TEACHING ENGLISH GRAMMAR FOR ACADEMIC WRITING

In present-day academic writing there are systematic patterns of grammar structures reserved for specialized functions. Lexicogrammatical approach focusing on frequently occurring combinations of words and grammar has been evidenced as exceptionally effective in teaching academic writing. Different academic genres even within a particular field demand different linguistics knowledge. Selecting appropriate structures, academic texts of appropriate difficulty level, preparing by highlighting, analyzing the language use, and setting writing tasks that require students to encounter and use the academic words facilitates medical students to master academic writing.

***Key words**: academic writing, lexicogrammatical approach, writing skills, tenses, aspects, non-finite constructions.*

Сучасному академічному письму притаманні характерні граматичні структури та моделі слововживання, які застосовуються для вираження певних комунікативних функцій. Доведено, що лексикограматичний підхід, який передбачає опанування поширених граматичних моделей у поєднанні з відповідними лексичними одиницями, виявився надзвичайно ефективним у навчанні академічному письму. Різні жанри академічної прози навіть у межах певної галузі знання вимагають різних лінгвістичних засобів. Тому вибір найпоширеніших структур, текстів різних жанрів та відповідного рівня складності, їх опрацювання при розробці навчальних завдань, які передбачають гнучке осмислене використання мовних засобів, у значній мірі сприяє формуванню іншомовних та професійних компетенцій у здобувачів вищої медичної освіти.